

ТОТОЖНІСТЬ І ВІДМІННІСТЬ У НОРМАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ, ЯКІ КРИМІНАЛІЗУЮТЬ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ

У французькому кримінальному законодавстві, як і в кримінальному законодавстві України, існує дві окремі норми, якими передбачено відповідальність за відмивання коштів: загальна, що криміналізує використання коштів, здобутих від будь-якої злочинної діяльності, й спеціальна норма, якою передбачена відповідальність за відмивання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків. Розглянемо детальніше, у чому тотожність і відмінність цих норм у кримінальному праві двох країн?

Перші у Європі кроки з протидії відмиванню коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків, були зроблені у Франції незадовго до прийняття Віденської Конвенції ООН 1988 року. Так, у січні 1988 року французькі законодавці доповнили новими положеннями статтю L 627 Кодексу публічного здоров'я (*Code de la santé publique*), де нарівні з положеннями про відповідальність за злочини у сфері обігу наркотиків передбачено відповідальність за сприяння або намагання сприяти будь-яким чином неправдивому виправданню (обгрунтуванню) походження ресурсів або майна особи, яка скоїла злочини, що зазначено в першій частині цієї статті, тобто ідеться про злочини у сфері обігу наркотиків.

Пізніше під впливом Конвенції ООН 1988 року й Страсбурзької конвенції Ради Європи 1990 року та інших міжнародних актів у Франції прийнято низку нормативних актів щодо попередження відмивання коштів, отриманих від незаконного обігу наркотиків. Зрештою, кримінальне законодавство Франції щодо протидії відмиванню коштів, здобутих від злочинної діяльності, у своєму становленні пройшло такий самий шлях, як і українське, але за менший період. Кримінальний кодекс Франції, аналогічно до КК України, містить статті, якими передбачено відповідальність за відмивання коштів, отриманих від учинення будь-якого злочину (ст. 324-1–324-6-1). Також є стаття, якою передбачено окрему відповідальність за відмивання коштів у сфері незаконного обігу наркотиків: у 1992 році під час створення нового Кримінального кодексу Франції (*Code Penal 1992*) положення статті L627 було покладено в основу статті 222-38 Кримінального кодексу Франції (*Code Penal 1992*), що належить до секції 4, глави II «Посягання на фізичну недоторканність та психіку особистості», титру II «Посягання на людську особистість», Книги III КК «Злочини та проступки проти особистості». У травні 1996 року Законом № 96-392 (*Loi no 96-392 du 13 mai 1996*) було внесено незначні зміни до ст. 222-38 Кримінального кодексу Франції. Таким чином, у французькому кримінальному законодавстві виникла ситуація, близька до тієї, що маємо в українському законодавстві: наявність загальної та спеціальної норм щодо протидії легалізації коштів, здобутих від злочинної діяльності. Постає справедливе питання, чому французькі законодавці, маючи інформацію щодо тенденцій розвитку законодавства з протидії відмиванню коштів, не виокремлювали предикатні злочини, і будучи одними з головних ініціаторів з розвитку цього законодавства у Європі, залишили дві самостійні норми. У своїй книзі «Групи у кримінальному праві» Фредерік Пардо (*Pardo Frédéric, Le groupe en droit pénal*) надає таке пояснення цього феномену. Відповідно до французького кримінального процесуального права, розслідування злочинів у сфері обігу наркотиків регламентовано статтями 706-26–706-33 КПК Франції (*Code de Procedure Penal*), які, своєю чергою, надають слідчим більш широкі повноваження, ніж під час розслідування інших злочинів, а саме: дозвіл на проведення відвідувань, обшуків, вилучень у нічний час, можливість продовжити термін затримання¹, заходи із забезпечення позову тощо. Таким чином, залишаючи статтю 222-38 чинною, французькі законотворці намагалися залишити більше правових інструментів для слідчих та судових органів, вважаючи злочини у сфері наркотиків більш небезпечними.

Після внесення у 1996 році поправок до наведених статей у КК Франції дефініції злочинів, зазначених у статтях 324-1–324-6-1 та 222-38, копіюють одна іншу з тією лише відмінністю, що статтею 222-38 передбачено відповідальність за сприяння у виправданні або розміщенні, приховуванні чи конвертації майна, отриманого від наркозлочинів. Визначаючи предмет злочину в кожній статті, можна бачити, що він також буде ідентичним, з тим застереженням, що за ст. 222-38 майно або доходи мають бути здобуті внаслідок злочинів у сфері обігу наркотиків. Майно може бути рухомим або нерухомим, так само, як і термін «доходи» охоплює будь-які форми фінансових інструментів – грошові одиниці, банківські відсотки, акції компаній тощо.

В українському кримінальному законодавстві наявні дві правові норми, які регламентують кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з відмиванням доходів: це ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» та ст. 306 КК України «Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин чи сильнодіючих лікарських

¹ Маємо на увазі, до пред'явлення обвинувачення.

засобів». За позицією більшості фахівців, правова норма, описана в ст. 306, є спеціальною нормою щодо правової норми, описаної в ст. 209 КК України. Такий склад статей утворився історично, унаслідок конвенційного розвитку цих норм кримінального права. На відміну від французького законодавства, розглядувані статті КК України різняться диспозиціями. Ст. 306 має описовий характер, де чітко визначено, які дії є злочином, на відміну від положень ст. 209 КК України (у попередній редакції), де вони мають загальний характер «вчинення фінансових операцій та інших угод з грошовими коштами». Також є відмінним підхід до визначення санкції. За рівних обсягів відмитих коштів ст. 306 передбачає більш жорстоке покарання.